

11.5.2018

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Hallituksen esitykseen lukiolaista HE 41/2018

Lukiolaissa tulisi korjata rajoitus, joka estää katsomusaineen vapaan valinnan. Tähän yhdenvertaisuuden ja lapsen oikeuksien sopimuksen vastaiseen epäkohtaan ovat kiinnittäneet huomiota lapsiasiavaltuutettu ja yhdenvertaisuusvaltuutettu. Järjestöistä lisäksemme tätä kannattavat ainakin Kuntaliitto, Lukiolaisten liitto ja Humanistiliitto.

Lapsiasiavaltuutettu sanoi kertomuksessaan eduskunnalle (helmikuussa 2018, sivu 154) nykytilanteesta:

*”Elämäkatsomustiedon opetukseen osallistumista rajoittaa se, että siihen osallistuminen ei ole mahdollista edes huoltajan pyynnöstä, jos lapsi kuuluu uskonnolliseen yhdyskuntaan, jonka mukaista uskonnonopetusta järjestetään. Vastaavat säännökset sisältyvät lukiolakiin. Oppilaiden enemmistön mukaiseen uskontokuntaan kuuluvalla lapsella ei ole oikeutta opiskella elämäkatsomustietoa. **Sääntely on siten yhdenvertaisuutta loukkaavaa ja lapsen oikeuksien sopimuksen 2 artiklan vastainen.**”* (Lihavointi lausunnon antajan.)

Lapsiasiavaltuutettu esittää että *”uskonnonopetusta koskevaa lainsäädäntöä tulisi tarkentaa, jotta se takaisi kaikille lapsille yhdenvertaisen oikeuden osallistua tai olla osallistumatta uskonnonopetukseen tai vaihtoehtoisesti elämäkatsomustiedon opetukseen.”*

Kun sidos opiskelijan muodollisen uskonnollisen aseman ja lukion katsomusaineen välillä katkaistaan, kaikki opiskelijat voisivat valita itselleen parhaiten sopivat katsomusaineen. Nykyinen epäsymmetrinen valinnan mahdollisuus on myös epälooginen. Lukiolainen voi valita muut valinnat ja sen, hakeeko lukioon lainkaan. Katsomusaineen vapaa valinta olisi johdonmukaista, lisäisi nuoren valinnanvapautta sekä vähentäisi turhaa sääntelyä.

Myös yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto esitti muutosta lausunnossaan opetus- ja kulttuuriministeriölle: *”Lukiolaisen tulisi iästään riippumatta voida aina valita, osallistuuko hän uskonnon vai elämäkatsomustiedon opetukseen.”* Kuntaliitto totesi, että ministeriön säännösluonnos *”jättää edelleen eri uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvat tai kuulumattomat eriarvoiseen asemaan uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetukseen osallistumisen osalta”*. Suurin osa lukioista on kuntien ylläpitämiä. Opiskelijoita edustava Lukiolaisten liitto vaatii myös siirtymistä yhteiseen katsomusaineeseen, mutta nyt *”vähintään lakia tulisi muuttaa siten, että myös opiskelijoiden enemmistön mukaiseen uskontokuntaan kuuluvalla opiskelijalla olisi halutessaan mahdollisuus osallistua elämäkatsomustiedon opetukseen oman uskonnon opetuksen sijaan”*.

Elämäkatsomustiedon avaamista pidetään hyväksyttävänä myös uskontokuntiin kuulumattomien ja elämäkatsomustiedon opiskelijoiden näkökulmasta. Tämä käy ilmi Humanistiliiton ja Vapaa-ajattelijain liiton lausunnoista ministeriölle. Uskontokuntiin kuulumattomien tilanne paranisi, kun elämäkatsomustiedon opetuksen tarjonta todennäköisesti vahvistuisi nykyisestä.

Muutosta kannattaa viime vuonna teettämämme kyselytutkimuksen mukaan yli 75 % suomalaisista.

Muutosta perustelea myös se, että monen lukiolaisen perheen katsomuksellinen ja muukin perhetilanne on nyt eri kuin se oli opiskelijan varhaislapsuudessa, jolloin hänet vauvana liitettiin kirkkoon. Kirkosta on eronnut yli 650 000 aikuista. Vaikka nuori nyt haluaisi erota kirkosta, muun muassa mahdollistaakseen elämänkatsomustiedon opiskelun, ja huoltaja sen hyväksyy, toisen huoltajan kieltäminen riittää estämään eron ja siten elämänkatsomustiedon opiskelun lukiossa. Kieltämistapauksissa ei aina ajatella nuoren lukio-opiskelun ja sen jälkeisten jatko-opintojen parasta.

Nykyisen sääntelyn korjaaminen on lakiteknisesti helppoa, eikä se edellytä lukion oppiaine- ja tuntijaon eikä opetussuunnitelmien valtakunnallisten perusteiden muuttamista. Säädos voisi kuulua esimerkiksi seuraavasti:

"Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijoiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta. Opetus järjestetään tällöin sen mukaan, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan opiskelijoiden enemmistö kuuluu.

Vähintään kolmelle evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai vähintään kolmelle ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvalla opiskelijalla, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta.

Muuhun kuin 2 momentissa mainittuihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvalla vähintään kolmelle opiskelijalle järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta, jos opiskelijat sitä pyytävät.

Vähintään kolmelle uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle opiskelijalle järjestetään elämänkatsomustiedon opetusta.

Opiskelijalle opetetaan hänen valitsemaansa katsomusainetta."

Lisäksi ehdotamme, että valiokunta lisää suoraan lakitekstiin nyt opetussuunnitelmien valtakunnallisissa perusteissa olevan virkkeen *"Lukio-opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä."*

Ystävällisin yhteistyöterveisin

Vapaa-ajattelijain Liitto ry

Kaj Torrkulla
puheenjohtaja

Esa Ylikoski
pääsihteeri

Neljäs linja 1, 00530 Helsinki
val@vapaa-ajattelijat.fi
p. 0504685332
<http://vapaa-ajattelijat.fi/>

